

VENDIM
Nr. 8, datë 26.2.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:
Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 09.10.2014 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 42/11 Akti, që u përket palëve:

KËRKUES: Fatmir Maliqi

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimit nr. 00-2013-725, datë 30.05.2013 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 30, 42/1/2, 43, 131/“P” dhe 134/1/“g” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 27 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” dhe neni 6/3/“c” i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes, Altina Xhoxhaj, shqyrtoi dokumentet e paraqitura dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Në vitin 2008 kërkesi Fatmir Maliqi është gjykuar për kryerjen e veprës penale të “Trafikimit të narkotikëve”, të kryer në bashkëpunim, mbetur në tentativë, parashikuar nga nenet 283/“a”/2 e 22 të Kodit Penal (KP). Në përfundim të gjykimit, me vendimin nr. 43, datë 30.06.2008, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka vendosur të deklarojë të pafajshëm kërkesin Fatmir Maliqi për kryerjen e veprës penale për të cilën akuzohej.

2. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr. 55, datë 14.10.2008, ka vendosur prishjen e vendimit të mësipërm dhe kthimin e çështjes për rigjykim në shkallë të parë, për arsye të shkeljeve të rregullave procedurale të konstatuara në atë proces.

3. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 39, datë 02.07.2009, në pamundësi të realizimit të njoftimit për kërkesin Fatmir Maliqi, ka vendosur ndarjen e çështjes për këtë të pandehur, duke vijuar me procedimin për tre të pandehurit e tjerë.

4. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 31, datë 01.10.2010, ka vendosur: “*Deklarimin fajtor të të pandehurit Fatmir Maliqi për veprën penale të “Trafikimit të narkotikëve” të kryer në bashkëpunim, mbetur në tentativë, e parashikuar nga nenet 283/“a”/2 e 22 të KP-së dhe duke aplikuar edhe nenin 23/2 të KP-së, dënimin e tij me 8 (tetë) vjet burgim...”*

5. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr. 62, datë 28.12.2010, ka lënë në fuqi

vendimin e mësipërm të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Kundër këtij vendimi ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë mbrojtësi i kërkuesit.

6. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2013-725, datë 30.05.2013, në dhomë këshillimi, ka vendosur mospranimin e rekursit, pasi nuk përmbante shkaqe nga ato që parashikon neni 432 i Kodit të Procedurës Penale (KPP).

II

7. **Kërkuesi Fatmir Maliqi** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) me kërkesë për shfuqizimin e vendimit të Gjykatës së Lartë dhe paraqet këto shkaqe në mbështetje të pretendimit për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor:

7.1 Çështja në ngarkim të kërkuesit u veçua nga çështja në ngarkim të të pandehurve të tjerë, të cilët u deklaruan fajtorë me vendimin nr. 39/2009, i cili u la në fuqi edhe nga gjykata e apelit. Në këto dy vendime, të cilat iu bashkëngjitën konkluzioneve përfundimtare të prokurorisë, gjykatat, në pjesën arsyetuese, bëjnë analizën e provave për fajësinë e kërkuesit njësoj si për të pandehurit e tjerë, duke e gjetur edhe atë fajtor dhe pse mungon dhënia e dënimit për të.

7.2 Duke iu referuar këtyre vendimeve, gjykatat që kanë gjykuar dhe dënuar kërkuesin kanë cenuar parimin e prezumimit të pafajësisë, pasi e kanë nisur çështjen me paragjykimin e fajësisë së tij. Gjykatat kanë administruar në cilësinë e provës një akt që nuk ka qenë pjesë e shqyrtimit dhe verifikimit në seancë gjyqësore, pasi në arsyetim ato i referohen vendimit të formës së prerë që deklaronte fajtorë tre të pandehurit e tjerë.

7.3 Fillimisht çështja në ngarkim të kërkuesit është gjykuar nga një trup tjetër gjykues, i cili me vendimin nr. 43, datë 30.06.2008 e deklaroi atë të pafajshëm. Në rigjykimin e çështjes nuk u pretendua që gjykata të kishte parasysh këtë vendim, sepse rigjykimi presupozon gjykimin nga e para, pa marrë parasysh vendimet e mëparshme të gjykatave.

7.4 Vendimi i dhënë nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë për mospranimin e rekursit, i ka hequr kërkuesit çdo të drejtë që të dëgjohet në proces. Pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë është ngritur në të gjitha shkallët e gjyimit, përfshirë edhe rekursin drejtuar Gjykatës së Lartë, por ai nuk është marrë parasysh dhe nuk i është dhënë përgjigje.

8. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, në prapësimet me shkrim drejtuar Gjykatës, ka parashtruar sa vijon:

8.1 Pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë është haptazi i pabazuar. Nga vlerësimi në tërësi i akteve nuk rezulton asnjë e dhënë që të tregojë se gjykatat e kanë filluar procesin me paragjykimin se kërkuesi e ka kryer veprën penale për të cilën akuzohet, ose që ato ta kenë konsideruar atë fajtor përpara një vendimi përfundimtar fajësie.

8.2 Bazuar në vendimet gjyqësore, fajësia e kërkuesit është bazuar jo vetëm në vendimin penal të formës së prerë nr. 39/2009, por edhe në një sërë provash të tjera të administruara gjatë gjyimit. Përdorimi i vendimit nr. 39/2009 është bërë në përputhje me kriteret e përcaktuara në nenin 193/5 të KPP-së dhe përdorimi i këtij vendimi për efekte provuese nuk cenon nenin 30 të Kushtetutës, pasi ai është vlerësuar në unitet me provat e tjera, unitet i cili nëse nuk formohet, nuk është në gjendje të krijojë bindjen për ekzistencën e faktit.

8.3 Pretendimi për vendimin e dhënë në dhomë këshillimi është i pabazuar, pasi pretendimet e kërkuesit të paraqitura në rekurs janë marrë në shqyrtim dhe janë vlerësuar nga Kolegji Penal si të pabazuara, duke konkluduar në mospranimin e tyre. Për më tepër, në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se kjo lloj veprimtarie e dhomës së këshillimit nuk përbën cenim të së drejtës për një proces të rregullt.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për pretendimin për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë

9. Kërkuesi ka pretenduar cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë. Sipas tij, gjykatat e kanë nisur çështjen me paragjykimin e fajësisë së tij. Ato kanë administruar në cilësinë e provës një akt që nuk ka qenë pjesë e shqyrtimit dhe verifikimit në seancë gjyqësore, konkretisht vendimi i formës së prerë që deklaronte fajtorë tre të pandehurit e tjerë, të cilit i janë referuar edhe në arsyetimin e vendimeve gjyqësore.

10. Gjykata ka theksuar se parimi i prezumimit të pafajësisë përbëhet nga disa aspekte, njëri prej të cilëve është *in dubio pro reo*, pra çdo dyshim shkon në favor të të pandehurit dhe barra e provës bie kryesisht mbi organin e akuzës. Gjykata e ka interpretuar prezumimin e pafajësisë në kuptimin që gjykatat e zakonshme nuk duhet ta fillojnë procesin me bindjen se i pandehuri ka kryer krimin për të cilin akuzohet, se barra e provës i takon palës akuzuese, se çdo dyshim duhet të shkojë në favor të të pandehurit dhe se gjykata duhet ta mbështesë vendimin në prova të drejtpërdrejta dhe të tërthorta që duhet të provohen nga akuza (*shih vendimet nr. 9, datë 28.04.2004; nr. 23 datë 23.07.2009 dhe nr. 19, datë 02.04.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) ka theksuar se parimi i prezumimit të pafajësisë është një nga elementet e një gjykimi të drejtë, i kërkuar nga neni 6 § 1 i Konventës. Ky parim jo vetëm ndalon shprehjen e parakohshme nga vetë gjykata të vlerësimit se personi “i akuzuar për një vepër penale” është fajtor përpara se kjo të provohet në përputhje me ligjin, por përfshin edhe deklaratimet e bëra nga zyrtarë të tjerë publikë. Gjykata ka specifikuar më tej se neni 6 § 2 mund të zbatohet kur një vendim gjykate, i dhënë në procedime që nuk janë drejtuar kundër aplikantit në cilësinë e tij si “i akuzuar”, por që, megjithatë, kanë të bëjnë me procedimet penale që në të njëjtën kohë janë duke u kryer ndaj tij, përfshin një vlerësim paraprak të fajësisë së tij (*shih vendimet e GJEDNJ-së në çështjet Allen kundër Mbretërisë së Bashkuar, datë 12 korrik 2013; Karaman kundër Gjermanisë, datë 27 shkurt 2014*).

12. Në çështjen *Karaman kundër Gjermanisë*, GJEDNJ-ja ka vlerësuar nëse parimi i prezumimit të pafajësisë mund të cenohet nga deklaratimet e përfshira në një vendim të dhënë kundër bashkë të pandehurve në procedime të veçanta, por që nuk kanë efekt ligjor detyrues në procedime penale në zhvillim ose të ardhshme kundër aplikantit. Duke ju referuar interpretimit të saj për qëllimin e zbatimit të nenit 6 § 2, GJEDNJ-ja ka vlerësuar se një dallim thelbësor duhet bërë ndërmjet një deklarami se dikush thjesht dyshohet se ka kryer një vepër penale dhe një deklarami të qartë, në mungesë të një dënimi përfundimtar, se një individ ka kryer veprën penale në fjalë. Në procedime penale komplekse që përfshijnë disa persona, të cilët nuk mund të gjykohen së bashku, referencat nga gjykatat lidhur me pjesëmarrjen e personave të tretë, të cilët mund të gjykohen veçmas më vonë, mund të jenë të domosdoshme për vlerësimin e fajësisë së atyre që janë duke u gjykuar. Gjykatat penale janë të detyruara të përcaktojnë faktet e çështjes, të rëndësishme për vlerësimin e përgjegjësisë ligjore të të akuzuarit, sa më qartë dhe saktë të jetë e mundur, dhe nuk mund t'i paraqesin ato thjesht si aludime apo dyshime. Kjo zbatohet edhe ndaj fakteve që lidhen me përfshirjen e personave të tretë. Megjithatë, nëse fakte të tilla duhet të paraqiten, gjykata duhet të evitojë të japë më shumë informacion se sa është e nevojshme për vlerësimin e përgjegjësisë penale të atyre personave që janë të pandehur në gjykimin përpara saj (*shih paragrafët 63 dhe 64 të vendimit të GJEDNJ-së*).

13. Duke iu rikthyer çështjes konkrete në shqyrtim, Gjykata vëren se gjatë gjykimit të kësaj çështjeje penale, në pamundësi të realizimit të njoftimit për kërkuesin Fatmir Maliqi, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 39, datë 02.07.2009, pas kthimit të çështjes për rigjykim nga gjykata e apelit, ka vendosur ndarjen e çështjes për këtë të pandehur, duke vijuar me procedimin për tre të pandehurit e tjerë. Në arsyetimin e këtij vendimi, me të cilin të gjykuarit e tjerë janë deklaruar fajtorë për kryerjen e veprave penale për të cilat akuzoheshin, gjykata është shprehur, mes të tjerash, se “Në trafikimin e lëndës narkotike i pandehuri I.K. ka vepruar në bashkëpunim me të pandehurin Fatmir Maliqi, i cili e ka shoqëruar atë për gjatë gjithë rrugës, deri në momentin e ndërhyrjes të të

pandehurve P.GJ. dhe A.K. ...". Vendimi nr. 39/2009 ka marrë formë të prerë dhe gjatë shqyrtimit të çështjes penale në ngarkim të kërkuesit, gjykata i është referuar si provë edhe këtij vendimi. Në vendimin e saj nr. 31, datë 01.10.2010, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda shprehet: "Në të njëjtin gjykim edhe i gjykuari I.K. është gjykuar dhe deklaruar fajtor... Sipas vendimeve gjyqësore i gjykuari I.K. këtë veprë penale e ka kryer jo i vetëm, por në bashkëpunim me të pandehurin Fatmir Maliqi dhe për këtë shkak veprimet e tij janë cilësuar sipas paragrafit të dytë të nenit 283/a të KP-së... E njëjta rrethanë ekziston edhe për të gjykuarin I.K., veprimet dhe vepra penale e konsumuar prej të cilit janë vërtetuar në vendimin e mësipërm të formës së prerë dhe sipas nenit 193/5 të KPP-së ai mund të merret si provë në këtë gjykim vetëm në lidhje me ekzistencën e faktit, duke e vlerësuar në unitet me provat e tjera. Megjithatë, gjykata e gjen me vend të theksojë se në rastin në gjykim, për të gjykuarin I.K. dhe të pandehurin Fatmir Maliqi, vendimi penal nr. 39, datë 02.07.2009 i gjykatës së shkallës së parë, që ka marrë formë të prerë... nuk ka zgjidhur rastësisht në çështjen e të parit edhe një fakt që lidhet me çështjen e të dytë, por bëhet fjalë pikërisht për të njëjtin fakt që përbën veprë penale (që është edhe objekt i akuzës) dhe për të njëjtat prova të marra në shqyrtim në të dyja proceset gjyqësore..." (faqe 6 e vendimit).

14. Në bazë të pikës 5, të nenit 193 të KPP-së, vendimet e formës së prerë mund të merren për qëllime të provës lidhur me ekzistencën e faktit, duke u vlerësuar në unitet me provat e tjera. Edhe në rastin konkret, në zbatim të kësaj dispozite, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, që ka gjykuar çështjen penale në ngarkim të kërkuesit, i është referuar vendimit penal të formës së prerë lidhur me ekzistencën e rrethanave të çështjes dhe vërtetimin e faktit penal që i ngarkohet edhe kërkuesit. Edhe pse vendimi i përdorur si provë në këtë gjykim përmban disa deklarime në lidhje me përfshirjen e kërkuesit në veprimtarinë kriminale, nuk rezulton që gjykata të ketë nisur procesin me bindjen se kërkuesi është fajtor për veprën penale për të cilën akuzohet. Gjatë shqyrtimit të çështjes penale në ngarkim të tij, gjykata nuk ka arritur asnjë konkluzion *apriori* për fajësinë e kërkuesit, duke u bazuar vetëm në gjykimin penal në të cilin ai nuk ka marrë pjesë. Përkundrazi, përfundimi i gjykatës për fajësinë e kërkuesit është arritur pas një procesi shqyrtimi dhe vlerësimi të provave të administruara në gjykim, duke respektuar parimin e barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit në gjykim. Gjykata vëren se vendimit të formës së prerë nr. 39/2009 nuk i është dhënë një vlerë e paracaktuar në gjykim, por ai i është nënshtruar shqyrtimit gjyqësor së bashku me provat e tjera të administruara në proces, duke u vlerësuar në unitet me to.

15. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë është i pabazuar.

B. Për pretendimin për cenimin e të drejtës së aksesit në Gjykatën e Lartë

16. Sipas kërkuesit, edhe pse pretendimi për cenimin e prezumimit të pafajësisë është ngritur në rekurs, ai nuk është marrë parasysh dhe nuk i është dhënë përgjigje nga Gjykata e Lartë.

17. Gjykata vlerëson se ky pretendim i kërkuesit duhet të trajtohet në këndvështrimin e respektimit të së drejtës së aksesit në Gjykatën e Lartë.

18. Në nenin 42/2 të Kushtetutës parashikohet se kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Kjo dispozitë sanksionon të drejtën për gjykim, ku e drejta e aksesit, që është e drejta për të vënë në lëvizje gjykatën, përbën një aspekt të saj. E drejta e aksesit u garanton subjekteve të cenuara të drejtën t'i drejtohen një gjykate, e cila do t'i dëgjojë pretendimet e tyre dhe do të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë dhe publik. Gjykata ka vlerësuar vazhdimisht se administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Në rast se mohohet kjo e drejtë procesi konsiderohet i parregullt, sepse aksesit në gjykatë është, para së gjithash, një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit. Shteti i të drejtës

nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'iu drejtuar gjykatës (*shih vendimet nr. 7, datë 11.03.2008; nr. 14, datë 03.06.2009; nr. 4, datë 23.02.2011; nr. 6, datë 26.02.2013 dhe nr. 52, datë 14.11.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Në nenin 432 të KPP-së janë parashikuar shkaqet për të cilat mund të paraqitet rekurs, kurse në nenin 433 të KPP-së parashikohet se rekursi nuk pranohet në qoftë se bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që lejon ligji dhe se mospranimi i tij vendoset nga Kolegji i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit, pa pjesëmarrjen e palëve. Në jurisprudencë konstante, Gjykata ka theksuar se në rast se Kolegji, në dhomën e këshillimit, krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs janë haptazi të pabazuara, pasi nuk bëjnë pjesë në ato shkaqe që parashikon dispozita ligjore ose nuk gjejnë mbështetje në aktet e dosjes gjyqësore, atëherë është në funksionin e tij të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore. Veprimtaria seleksionuese e dhomës së këshillimit nuk është një shkelje e të drejtës së palëve për t'iu drejtuar gjykatës, por një veprimtari e domosdoshme në funksion të aksesit në gjykatë vetëm të atyre çështjeve që i parashikon ligji, duke lënë jashtë përzgjedhjes kërkesat e paarsyeshme dhe haptazi të pambështetura në ligj (*shih vendimet nr. 8, datë 02.05.2006; nr. 5, datë 26.01.2007; nr. 4, datë 25.02.2009; nr. 25, datë 10.06.2011 dhe nr. 52, datë 14.11.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Ky lloj shqyrtimi paraprak vlerësues është kompetencë vetëm e trupës së gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, në dhomë këshillimi, dhe nuk mund të bëhet pjesë e kontrollit kushtetues që zhvillon Gjykata (*shih vendimin nr. 26, datë 09.05.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Gjykata vlerëson se në rekurs, të paktën formalisht, palët përpiqen të ngrenë para Gjykatës së Lartë shkaqe nga ato të parashikuara nga dispozitat procedurale përkatëse dhe, për këtë arsye, shqyrtimi i çështjes nga dhoma e këshillimit e Gjykatës së Lartë, nuk është vetëm një konstatim formal i paraqitjes së shkaqeve ligjore në rekurs, por ai konsiston në vlerësimin e këtyre shkaqeve dhe bazueshmërisë së tyre, duke analizuar materialet e dosjes gjyqësore. Në rastet kur kolegji konstaton se shkaqet, pavarësisht nga mënyra e paraqitjes së tyre, kanë të bëjnë me vlerësimin e provave, bindjen e brendshme të gjykatave të shkallëve më të ulëta apo me shkaqe që objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, ka të drejtë të mos e pranojë rekursin. Kjo është edhe përgjigja që i jep Gjykata e Lartë pretendimeve të ngritura në rekurs nga palët (*shih vendimin nr. 52, datë 14.11.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata ka theksuar se kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, atëherë vendimi i Kolegjit, për mospranimin e rekursit, vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 19, datë 19.07.2005 dhe nr. 22, datë 06.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo sepse, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Ky raport midis juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e Gjykatës Kushtetuese të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131/f të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit) (*shih vendimet nr. 4, datë 28.02.2006; nr. 19, datë 02.04.2012; nr. 58, datë 24.12.2012; nr. 36, datë 25.07.2013 dhe nr. 52, datë 02.12.2013, të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Bazuar në standardet e mësipërme, Gjykata nuk konstaton cenim të së drejtës së aksesit në Gjykatën e Lartë. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në përputhje me kompetencat e tij ligjore, pasi ka marrë në shqyrtim shkaqet e paraqitura në rekurs i ka dhënë përgjigje kërkuarit lidhur me to, në rastin konkret, se nuk janë të tilla nga ato që parashikon neni 432 i KPP-së.

22. Edhe për sa i përket arsytimit të kufizuar të vendimeve të dhomës së këshillimit, Gjykata ka vlerësuar se nuk jemi përpara cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor dhe se kërkesat e një procesi të rregullt ligjor mund të plotësohen edhe me një arsytim të kufizuar të këtyre vendimeve. Kjo formë arsytimi është tashmë e konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit, nga ana e kolegjeve të saj, gjatë shqyrtimit të tij paraprak në dhomën e këshillimit (*shih vendimet nr. 36, datë 26.07.2011; nr. 34, datë 12.07.2013; nr. 6, datë 10.02.2014; nr. 17, datë 24.03.2014 dhe nr. 52, datë 14.11.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Në kushtet kur nuk ka pretendime të natyrës

kushtetuese, vetëm fakti i shqyrtimit të rekursit në dhomën e këshillimit nuk është i mjaftueshëm për të konkluduar se procesi gjyqësor nuk ka qenë i rregullt nga pikëpamja kushtetuese.

23. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuarit për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor janë të pabazuara dhe, për pasojë, kërkesa duhet të rrëzohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “P” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Vladimir Kristo, Gani Dizdari, Fatmir Hoxha, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo, Besnik Imeraj.

Anëtarë kundër: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi.

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndajmë të njëjtin qëndrim me shumicën lidhur me përfundimin e arritur në këtë çështje dhe argumentet mbi të cilat mbështetet ky qëndrim, e çmojmë të rëndësishme të shprehemi me mendim pakice.

2. Kërkuari ka pretenduar se përdorimi si provë në gjykimin e zhvilluar ndaj tij i vendimit penal të formës së prerë nr. 39/2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, në të cilin kërkuari është cilësuar si bashkëpunëtor në kryerjen e veprës penale, ka sjellë cenimin e të drejtës së tij për t’u prezumuar i pafajshëm. Shumica e ka rrëzuar këtë pretendim si të pabazuar. Ajo arsyeton se “*edhe pse vendimi i përdorur si provë në këtë gjykim përmban disa deklaramë në lidhje me përfshirjen e kërkuarit në veprimtarinë kriminale, nuk rezulton që gjykata të ketë nisur procesin me bindjen se kërkuari është fajtor për veprën penale për të cilën akuzohet. Gjatë shqyrtimit të çështjes penale në ngarkim të tij, gjykata nuk ka arritur asnjë konkluzion apriori për fajësinë e kërkuarit, duke u bazuar vetëm në gjykimin penal në të cilin ai nuk ka marrë pjesë. Përkundrazi, përfundimi i gjykatës për fajësinë e kërkuarit është arritur pas një procesi shqyrtimi dhe vlerësimi të provave të administruara në gjykim, duke respektuar parimin e barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit në gjykim. Gjykata vëren se vendimit të formës së prerë nr. 39/2009 nuk i është dhënë një vlerë e paracaktuar në gjykim, por ai i është nënshtruar shqyrtimit gjyqësor së bashku me provat e tjera të administruara në proces, duke u vlerësuar në unitet me të*” (prg. 14 i vendimit). Nuk pajtohemi me këtë përfundim të shumicës dhe në vijim do të paraqesim argumentet tona për këtë qëndrim.

3. Parimi i prezumimit të pafajësisë, i interpretuar në jurisprudencën e Gjykatës, referuar edhe standardeve të përcaktuara nga GJEDNJ, kërkon që deklarimi i fajësisë të së pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes, në përputhje me parimin e kontradiktoritetit dhe të barazisë së armëve në gjykim. Ky parim buron nga parimi i shtetit të së drejtës dhe është i lidhur ngushtë me të drejtën e personit të akuzuar për t’u mbrojtur në një gjykim të drejtë. Sipas këtij parimi asnjë masë që barazohet me dënimin nuk mund të jepet ndaj një të pandehuri pa u provuar fajësia e tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm.

4. Sipas GJEDNJ, parimi i prezumimit të pafajësisë, i parë si një garanci procedurale në kontekstin e një procesi penal, imponon kushte, në lidhje me, *inter alia*, deklarimin paraprak nga gjykatat ose zyrtarë të tjerë publikë për fajësinë e të pandehurit. Neni 6 § 2 i Konventës ka qëllim të

parandalojë dëmtimin e një gjykimi të drejtë nga deklaratimet paragjyquese të lidhura ngushtë me procedimin. Edhe në mungesë të përfundimeve formale mjafton të ketë një arsyetim që sugjeron se gjykatat e konsiderojnë të pandehurin fajtor. Neni 6 § 2 i Konventës mund të zbatohet kur një vendim gjykate, i dhënë në procedime që nuk janë drejtuar kundër kërkuesit në cilësinë e tij si “i akuzuar”, por që, megjithatë, kanë lidhje me procedimet penale që në të njëjtën kohë janë duke u kryer ndaj tij, përfshin një vlerësim të parakohshëm të fajësisë së tij. Parimi i prezumimit të pafajësisë, në teori, mund të cenohet edhe në rast të deklaratimeve të parakohshme për fajësinë e një subjekti, të bëra me qëllim të një gjykimi kundër të pandehurve të tjerë, të gjykuar veçmas. Konventa, si një instrument për mbrojtjen e individit, kërkon që dispozitat e saj të interpretohen dhe zbatohen në mënyrë që ta bëjnë këtë mbrojtje praktike dhe efektive dhe kjo zbatohet edhe në lidhje me nenin 6 § 2 të saj (*shih paragrafët 41-42 të vendimit të GJEDNJ-së në çështjen Karaman kundër Gjermanisë*).

5. Në rastin konkret, vendimi nr. 39/2009 është dhënë në një procedim tjetër, të ndarë nga ai i zhvilluar ndaj kërkuesit. Ky vendim nuk ka pasur efekt të drejtpërdrejtë mbi kërkuesin, në kuptimin që nuk ka qenë detyrues për akuzën për iniciimin e procedimit penal apo për gjykatën që ka shqyrtuar çështjen ndaj kërkuesit për dënimin e tij. Përfundimet e këtij vendimi në lidhje me gjykimin dhe dënimin u referohen të pandehurve të tjerë, ndërsa kërkuesi është proceduar në një gjykim të ndarë dhe dënimi i tij për kryerjen e veprës penale ka qenë rezultat i këtij gjykimi.

6. Nga aktet e dosjes gjyqësore rezulton se pas ndarjes së çështjes për kërkuesin, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka vijuar me gjykimin ndaj të pandehurve të tjerë dhe në vendimin e saj nr. 39, datë 02.07.2009, mes të tjerash, është shprehur se “*në trafikimin e lëndës narkotike, i pandehuri I.K. ka vepruar në bashkëpunim me të pandehurin Fatmir Maliqi, i cili e ka shoqëruar atë për gjatë gjithë rrugës, deri në momentin e ndërhyrjes të të pandehurve P.G.J. dhe A.K. (...) Sipas vendimeve gjyqësore, i gjykuari I.K. këtë veprë penale e ka kryer jo i vetëm, por në bashkëpunim me të pandehurin Fatmir Maliqi*”. Ky vendim është paraqitur nga akuza si provë në gjykimin penal që është zhvilluar ndaj kërkuesit, i cili ndërkohë po procedohej veçmas për të njëjtën akuzë (*shih prg. 13 të vendimit*). Duke qenë se jemi përpara të njëjtës ngjarje dhe veprimtari kriminale, ato pjesë të vendimit nr. 39/2009, që i referohen përfshirjes së kërkuesit si bashkëpunëtor në këtë veprimtari, kanë qenë, gjithashtu, objekt i gjykitit penal që pritej të zhvillohej ndaj tij dhe, për pasojë, kishin një lidhje të drejtpërdrejtë me këtë gjykim. Këto përfundime të gjykatës, të shprehura në vendimin nr. 39/2009, edhe pse nuk kanë qenë detyruese në çështjen penale ndaj kërkuesit, rezulton të kenë pasur një efekt në procesin penal të zhvilluar ndaj tij, për sa kohë që ky vendim është administruar si provë dhe është vlerësuar si i tillë nga gjykata. Në këto kushte, bazuar në standardet e jurisprudencës së GJEDNJ, në lidhje me çështje komplekse, me disa të pandehur të gjykuar veçmas, pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë mund të ngrihet në çështjen në shqyrtim.

7. Për të vlerësuar nëse kemi cenim të parimit të prezumimit të pafajësisë në procesin gjyqësor të kundërshtuar nga kërkuesi, u referohemi sërish standardeve të vendosura nga GJEDNJ në çështjen e sipërcituar, *Karaman kundër Gjermanisë*. Në zbatim të nenit 6 § 2 të Konventës parimi i prezumimit të pafajësisë konsiderohet i cenuar nëse një vendim gjyqësor reflekton një opinion se personi i akuzuar është fajtor përpara se fajësia e tij të provohet në përputhje me ligjin. Gjithsesi, një dallim thelbësor duhet bërë ndërmjet një deklarimi se dikush thjesht dyshohet që ka kryer një veprë penale dhe një deklarimi të qartë, në mungesë të një dënimi përfundimtar, se një individ ka kryer veprën penale në fjalë. GJEDNJ, në vendimin e referuar më sipër, ka theksuar se në procedime penale komplekse që përfshijnë disa persona, të cilët nuk mund të gjykohen së bashku, referencat nga gjykatat lidhur me pjesëmarrjen e personave të tretë, të cilët mund të gjykohen veçmas më vonë, mund të jenë të domosdoshme për vlerësimin e fajësisë së atyre që janë duke u gjykuar. Gjykatat penale janë të detyruara të përcaktojnë faktet e rëndësishme të çështjes për vlerësimin e përgjegjësisë ligjore të të akuzuarit sa më qartë dhe saktë të jetë e mundur. Kjo zbatohet edhe ndaj fakteve që lidhen me

përfshirjen e personave të tretë. Megjithatë, nëse është e nevojshme që fakte të tilla të paraqiten në vendim, gjykata duhet të evitojë të japë më shumë informacion nga sa është e nevojshme për vlerësimin e përgjegjësisë penale vetëm të atyre personave që janë të pandehur në gjykimin që zhvillohet para saj (*shih paragrafët 63-64 të vendimit*).

8. Duke iu rikthyer rastit konkret, ndryshe nga shumica, vlerësojmë se deklaratimet e dhëna në vendimin nr. 39/2009 të formës së prerë, përmbajnë vlerësim në lidhje me rolin e kërkuesit në veprimtarinë kriminale që është marrë në shqyrtim nga gjykata. Parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që referimet nga gjykata, në lidhje me persona të tjerë, që dyshohen të përfshirë në ngjarjen kriminale, duhet të kufizohen në një përshkrim neutral të fakteve dhe të çështjes. Çdo referencë duhet të jetë e kufizuar, pa u ndalur në vlerësime të përgjegjësisë penale të personave që nuk janë të pandehur në gjykimin në fjalë.

9. Në kuptim të nenit 193/5 të KPP referimet në një vendim të formës së prerë mund të bëhen për qëllime të provës lidhur me ekzistencën e faktit, pra për të përcaktuar rrethanat e çështjes, në mënyrë që më tej gjykata të gjykojë mbi kontributin individual të të akuzuarit në kryerjen e veprës penale. Edhe pse kjo është veçanërisht e nevojshme në rast të lidhjeve faktike mes dy procedimeve të realizuara në mënyrë të ndarë, të tilla prova duhen vlerësuar nga gjykata në unitet me provat e tjera të administruara në proces. Për më tepër, kërkuesi, duke qenë se nuk ka marrë pjesë në procesin e zhvilluar ndaj të pandehurve të tjerë, nuk ka pasur asnjë mundësi që të debatojë mbi provat apo të kundërshtojë vendimin gjyqësor, në të cilin gjykata është shprehur mbi përfshirjen dhe rolin e tij në kryerjen e veprës penale.

10. Në kundërshtim me standardet e mësipërme, arsyetimi i vendimit nr. 39/2009, i parë në tërësinë e tij, të krijojë përshtypjen se kërkuesi është prezumuar fajtor për shkak të rolit të tij të përcaktuar në atë gjykim, si bashkë-punëtor në kryerjen e veprës penale. Arsyetimi i gjykatës shkon përtej një përshkrimi të thjeshtë të fakteve dhe nuk kufizohet në një përshkrim neutral të veprimeve ku përfshihet kërkuesi, por me një gjuhë të qartë ndalet në analizën e elementeve objektive dhe subjektive të veprës, duke nënvizuar përfshirjen e tij në këtë veprimtari kriminale. Për pasojë, vlerësimet e Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda në vendimin nr. 39/2009, të analizuara në tërësinë e tyre, e lënë të nënkuptuar deklarinë e fajësisë të kërkuesit edhe pse formalisht në vendim nuk ka asnjë masë dënimi ndaj tij.

11. Megjithatë vendimi nr. 39/2009 nuk ka pasur ndonjë efekt detyrues për gjykatën që ka shqyrtuar çështjen penale kundër kërkuesit, përfundimet e tij janë marrë të mirëqena apriori nga kjo gjykatë. Në vendimin e saj nr. 31/2010, që ka deklaruar fajtor kërkuesin, gjykata është shprehur për kualifikimin e veprimeve të tij duke u bazuar në vendimin nr. 39/2009 të dhënë ndaj të pandehurve të tjerë. Kështu në këtë vendim gjykata ka arsyetuar se “...sipas vendimeve gjyqësore, i gjykuari I.K. këtë veprë penale e ka kryer jo i vetëm, por në bashkëpunim me të pandehurin Fatmir Maliqi dhe për këtë shkak veprimet e tij janë cilësuar sipas paragrafit të dytë të nenit 283/a të KP-së... Megjithatë, gjykata e gjen me vend të theksojë se në rastin në gjykim, për të gjykuarin I.K. dhe të pandehurin Fatmir Maliqi, vendimi penal nr. 39, datë 02.07.2009 i gjykatës së shkallës së parë, që ka marrë formë të prerë... nuk ka zgjidhur rastësisht në çështjen e të parit edhe një fakt që lidhet me çështjen e të dytit, por bëhet fjalë pikërisht për të njëjtin fakt që përbën veprë penale (që është edhe objekt i akuzës) dhe për të njëjtat prova të marra në shqyrtim në të dyja proceset gjyqësore...” (faqe 6 e vendimit).

12. Siç është përmendur më sipër, në çështjet që janë të ndërlidhura, referencat reciproke në vendimet gjyqësore janë të paevitueshme, por kjo nevojitet që të bëhet vetëm me qëllim të përcaktimit të mekanizmit të ngjarjes, që më pas të saktësohet edhe roli i secilit bashkautor. Në ndryshim nga sa konkludon shumica, nga vendimi gjyqësor nr. 31/2010 nuk rezulton që gjykata të kenë bërë hetim të ri të kësaj çështjeje apo ndonjë vlerësim të ndryshëm mbi rolin e kërkuesit. Gjykata kishte detyrimin që të analizonte në mënyrë tërësore të gjitha rrethanat e çështjes, veprimet ose mosveprimet konkrete të kërkuesit për të arritur në një konkluzion të bazuar në lidhje me përfshirjen e tij në veprimtarinë kriminale. Përkundrazi, në gjykim nuk ka pasur asnjë prove të re, të ndryshme nga ato të administruara

në gjykimin e parë ndaj të pandehurve të tjerë dhe gjykata ka marrë të mirëqena të gjitha përfundimet dhe analizën e kryer në vendimin nr. 39/2009, jo vetëm në lidhje me rrethanat e çështjes, por edhe me rolin e kërkuarit. Rrjedhimisht, vlera që ky vendim ka pasur në gjykim, mënyra se si gjykata ka analizuar përfundimet e arritura në të në lidhje me kërkuarin dhe veçanërisht gjuha e përdorur nga gjykata në arsyetimin e saj, janë të tilla që mund të konsiderohen si një deklaram paraprak i fajësisë së tij.

13. Si përfundim, bazuar në sa më sipër, vlerësojmë se në procesin e zhvilluar në ngarkim të kërkuarit gjykatat nuk kanë respektuar të drejtën e tij për t'u prezumuar i pafajshëm, si element përbërës i të drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për pasojë, në kushtet kur procesi gjyqësor i zhvilluar ndaj kërkuarit është i cenueshëm, Gjykata duhet ta pranonte kërkesën.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi.